

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Академії Державної
пенітенціарної служби
доктору юридичних наук, професору
Вячеславу ПУЗИРНОМУ

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента, начальника кафедри тактико-спеціальної підготовки Академії Державної пенітенціарної служби **Боднара Ігоря Володимировича** на дисертаційну роботу **Свириденко Наталії Миколаївни** на тему: «Правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України», подану на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи.

Взяття Україною курсу на входження до спільноти країн Європейського Союзу вимагає стабільного функціонування державних органів влади. Держава не може ефективно розвиватися і стати частиною сучасного світового простору, не дотримуючись міжнародних стандартів та національних законів у сфері виконання кримінальних покарань, а також без вчасного впровадження новітніх засобів захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, застосування відповідних заходів щодо створення належних умов проходження ними служби (праці). Саме тому належний правовий та соціальний захист цієї особливої категорії працівників – персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України – є одним з важливих напрямів державної політики у сфері забезпечення внутрішньої безпеки в державі.

У сучасних умовах правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України має недостатній рівень нормативно-правового та матеріального забезпечення, що не дозволяє залучати до служби (роботи) в ній професіоналів, які максимально оперативного й результативно виконували б завдання державного значення. Тому

Академія Державної
пенітенціарної служби
України

Вх. № 1-Р
Дата «14» 10 2023 р.
Кількість аркушів:
Осм. док. Додат.

вдосконалення системи правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України як важливого фактору підвищення ефективної діяльності персоналу на підставі детального дослідження її основних аспектів.

З огляду на зазначене дисертаційна робота Свириденко Наталії Миколаївни є своєчасною, актуальною та науково і практично значимою, де глибоко розглядаються актуальні теоретичні та практичні питання належного соціально-правового забезпечення персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Особлива цінність дисертаційного дослідження авторки полягає у визначенні напрямів забезпечення та підвищення рівня правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, дослідженні основних проблем правового регулювання та шляхів усунення факторів, які негативно впливають на цей напрям діяльності. Це надасть можливість створити належні економічні та соціально-психологічні умови служби (роботи) в органах і установах виконання покарань.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій у дисертації.

Наукові положення, пропозиції, висновки і рекомендації є обґрунтованими, переконливими та достовірними. Що засвідчує системність поданого наукового дослідження, яке в цілому відповідає обраній темі дослідження. Структура роботи обумовлена метою, об'єктом і предметом дослідження. Об'єктом дослідження визначено правові відносини у сфері забезпечення правового та соціального захисту особистості. Предметом дослідження – правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Дисертація виконана Свириденко Наталією Миколаївною із застосуванням комплексу загальних і спеціальних теоретико-методологічних засобів наукового пізнання суспільних явищ та процесів для досягнення поставлених завдань. Структура роботи аргументовано викладена згідно з такими поставленими науковими завданнями: 1) з'ясувати стан наукової розробленості проблем правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої

служби України; 2) встановити витoki становлення і розвитку правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; 3) проаналізувати правову основу службової діяльності осіб рядового і начальницького складу та праці спеціалістів, які не мають спеціальних звань, та інших працівників, які працюють за трудовими договорами в Державній кримінально-виконавчій службі України; 4) визначити поняття та зміст правового захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; 5) сформулювати визначення поняття та охарактеризувати зміст соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; 6) проаналізувати доктринальні засади вдосконалення правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; 7) на основі узагальнення позитивного зарубіжного досвіду обґрунтувати перспективні напрями вдосконалення правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; 8) запропонувати проєкт Концепції правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Обраний дисертанткою підхід до визначення структури і змісту дослідження є логічним, дає можливість всебічно й повно висвітлити значне коло актуальних питань у сфері правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Загалом матеріал дисертації викладено послідовно, відповідно до визначеного дисертанткою змісту, що вказує на глибоке та змістовне опрацювання теми обраного дослідження. У науковому дослідженні сформульовано цілий ряд нових, належно обґрунтованих наукових положень та висновків, що є внеском здобувачки в юридичну науку.

3. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання (загальних і спеціальних) та наукових досліджень, із застосуванням новітніх досягнень науки дослідити стан правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби

України. У результаті проведеної роботи сформульовано низку наукових пропозицій та висновків, запропонованих особисто здобувачкою.

До вагомих наукових результатів дисертації можна віднести такі:

а) сформульовано дефініцію поняття «правовий захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» як особливий вид державного захисту, що полягає у специфічній цілеспрямованій діяльності державних органів щодо забезпечення безпеки й захисту службових та особистих немайнових обов'язків і прав співробітників як суб'єктів правоохоронної діяльності та службово-правових відносин шляхом реалізації особливої компетенції з метою запобігання порушенню або відновлення порушених прав та інтересів, гарантованих державою; б) визначено поняття «соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України», під яким запропоновано розуміти систему додаткових соціальних гарантій щодо реалізації соціально-економічних прав, наданих державою з метою формування та розвитку професійних якостей, задоволення матеріальних і духовних потреб для збалансування та компенсування обмежень, які законодавчо встановлені щодо цієї категорії осіб і зумовлені їх правовим статусом; в) розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України», у якому: визначено місце персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України серед суб'єктів виконання покарань; доповнено категорії персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України науково-педагогічними й науковими працівниками; передбачено інститут наставництва представників досвідченого персоналу над молодшими колегами, закріплено можливість персоналу підвищувати рівень своєї фізичної підготовки в робочий час; закріплено вимоги професійної компетентності до осіб рядового і начальницького складу; порядок та особливості присвоєння первинних та чергових спеціальних звань; строки вислуги в спеціальних званнях; процедури пониження та позбавлення спеціальних звань; доповнено обов'язки персоналу необхідністю: неухильно виконувати закони України; дотримуватися норм професійної етики, гуманно ставитися до засуджених і осіб, узятих під

варту; запропонована авторська редакція та змістовне наповнення розділу V «Правовий захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» (ст. 21–223) та розділу VI «Соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» (ст. 23–2310) Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»; г) запропоновано проєкт Концепції правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, яка містить: обґрунтування необхідності розроблення Концепції; мету, завдання та правову основу Концепції; цілі та принципи державної політики в галузі забезпечення правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; пріоритетні напрями правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

4. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що положення, отримані в результаті проведення дисертаційного дослідження, можуть бути використані: у нормотворчій та правозастосовній діяльності – у процесі розроблення проєктів Закону України «Про пенітенціарну систему» та Стратегії реформування пенітенціарної системи до 2026 року, у процесі нормотворчої діяльності Міністерства юстиції України за напрямом удосконалення правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; у практичній діяльності – під час проведення занять зі службової підготовки персоналу органів і установ виконання покарань; у науковій діяльності – для подальших наукових розробок у сфері правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; в освітньому процесі – у процесі викладання навчальної дисципліни «Соціально-правовий захист працівників правоохоронних органів», «Кримінально-виконавче право» та «Особливості діяльності окремих служб установ виконання покарань».

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях.

Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли відображення у п'яти статтях, з яких чотири опубліковано в наукових фахових

виданнях України та одна стаття – у науковому виданні іншої держави, а також у шести тезах доповідей і повідомлень на конференціях.

Підсумки розробки питання в цілому, окремі його аспекти, одержані узагальнення та висновки доповідалися дисертанткою на засіданнях кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології Академії Державної пенітенціарної служби, а також були оприлюднені на таких науково-практичних конференціях: «Сучасний стан соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» (м. Львів, 27 квіт. 2018 р.); «Новації призначення та перерахунку пенсій за вислугу років особам рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України» (м. Суми, 18 трав. 2018 р.); «Пенсійне забезпечення в разі втрати годувальника в системі соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» (м. Харків, 11 жовт. 2019 р.); «Щодо особливостей правового та соціального захисту персоналу УВП на теренах України у післявоєнний період (1945–1960 рр.)» (м. Харків, 9 жовт. 2020 р.); «Становлення системи гарантій правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» (м. Чернігів, 22–23 квіт. 2021 р.); «Поняття правової доктрини як теоретичної основи вдосконалення правового та соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» (м. Запоріжжя, 10 берез. 2022 р.).

6. Структура дисертації.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Основний текст дисертації становить 188 сторінок, 30 сторінок – список використаних джерел, що містить 254 найменування, та 81 сторінка – додатки.

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40. Порухень академічної доброчесності у дисертаційній роботі та наукових працях, в яких висвітлено наукові результати дослідження Свириденко Наталії Миколаївни, не виявлено.

7. Аналіз дискусійних положень та основні зауваження до дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Свириденко Наталії Миколаївни на тему «Правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України», відзначаючи його теоретичну та практичну цінність, зауважимо, що окремі його положення мають дискусійний характер та можуть стати підґрунтям для наукової дискусії під час захисту і напрямами подальших наукових розвідок дисертантки.

1. У науковій новизні зазначається, що вдосконалено напрями забезпечення та підвищення рівня правового захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, до ключових з яких віднесено: 1) розробку додаткових заходів забезпечення особистої безпеки осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України; 2) забезпечення індивідуальними засобами захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України; 3) створення можливості отримання безкоштовних юридичних послуг співробітниками при проведенні щодо них службових перевірок, досудового розслідування. На наш погляд, зазначене необхідно було сформулювати в контексті «вперше», оскільки представлені напрями є авторською позицією дисертантки.

2. Авторка робить висновок, що у кримінально-виконавчому законодавстві України поняття державного захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України не визначено, а його зміст повною мірою не розкрито. Вважаємо, що дисертантці доцільно було б надати авторське визначення поняття «державний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України», а також пояснити його тотожність та відмінність з поняттями «правовий захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України» та «соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України».

3. Авторкою сформульовано системоутворюючі елементи правового захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, до яких віднесено суб'єкт, об'єкт та мету. Здобувачка вважає суб'єктами осіб рядового і

начальницького складу, спеціалістів, які не мають спеціальних звань, та інших працівників, які працюють за трудовими договорами у Державній кримінально-виконавчій службі України, а також наділені відповідними правами та обов'язками. Водночас є незрозумілим, чому дисертантка оминула увагою надавачів правового захисту, які є повноправними учасниками таких відносин.

4. У підрозділі 2.3 здобувачка розкриває правові засади реалізації права на пенсійне забезпечення осіб рядового та начальницького складу, а також спеціалістів, які не мають спеціальних звань, та інших працівників, які працюють за трудовими договорами Державної кримінально-виконавчої служби України. Дисертантці необхідно було б здійснити порівняльну характеристику механізму визначення права на призначення пенсії на загальних умовах, тобто відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та відповідно до спеціального – Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Свириденко Наталії Миколаївни, оскільки стосуються дискусійних питань, що пов'язані переважно з новизною проблематики безпеки праці державних службовців та відсутністю у науці трудового права та кримінально-виконавчого права єдиного концептуального підходу до елементів такого правового явища, як правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Свириденко Наталії Миколаївни на тему: «Правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є новим, самостійним, логічно побудованим та завершеним науковим дослідженням, в якому обґрунтовані результати дослідження, спрямовані на виконання конкретного наукового завдання щодо теоретичного узагальнення та розв'язання конкретного наукового завдання шляхом формулювання доктринальних засад стосовно правового та

соціального захисту персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України та обґрунтування перспективних напрямів його вдосконалення.

Дисертація виконана Свириденко Наталією Миколаївною самостійно, з використанням останніх досягнень теорії права. Усі сформульовані в ній положення і висновки обґрунтовані на основі досліджень авторки. Розробки та ідеї наукового дослідження належать особисто авторці.

Враховуючи наведене, можна стверджувати про достатній рівень науковості та обґрунтованості висловлених Свириденко Наталією Миколаївною у дисертації наукових суджень, положень, висновків і рекомендацій. Отримані результати мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення для юридичної науки України в цілому. Аналіз дисертаційного дослідження та публікацій Свириденко Наталії Миколаївни дозволяє зробити висновок, що дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,
начальник кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Академії Державної пенітенціарної служби

Ігор БОДНАР

*Підпис Богдана І.В. завіряю:
начальник відділу кадрового
забезпечення та виховної
роботи*

світлана Павленко